

2 Veľkonočná nedeľa A; Jn 20, 19-31

Večer v ten istý prvý deň v týždni, keď boli učeníci zo strachu pred Židmi zhromaždení za zatvorenými dverami, prišiel Ježiš, stal si doprostred

V úryvku evanjelia uplynulého týždňa sme si predstavili tri osoby, ktoré milovali Krista a ráno tretieho dňa od ukrižovania utekali k Jeho hrobu. Boli to: Magdaléna, Peter a učeník, ktorého Ježiš miloval. Keď prišli k hrobu, videli kameň, ktorý bol odvalený, poskladané plachty a osobitne zvinutú šatku. Toto sa stalo skoro ráno.

Dnešný úryvok nás posúva k večerným hodinám toho istého dňa. Evanjelista nám hovorí, kde sa učeníci nachádzajú – sú za zatvorenými dverami, pretože mali strach pred Židmi. Hovorí sa o desiatich, pretože Judáš už nie je s nimi a chýba Tomáš. Ten mi je sympatický, pretože on nemá strach byť vonku medzi Židmi a pravdepodobne hľadá Ježišovo telo. Židia v tomto úryvku nie sú symbolom celého obyvateľstva Izraela. Sú obrazom neveriacich – tých, ktorí sa vzopru ponuke Nového sveta, ktorú im dal Ježiš. Sú to tí, ktorí sa cítia otrávení Jeho svetlom a uprednostňujú temnotu starého sveta. Prvá kresťanská komunita je vydesená. Reprezentuje obraz Cirkvi, ktorá má strach z tých, ktorí neprijímajú ponuku Nového sveta, ktorý ohlasuje. Aj Cirkev sa často uzatvorí, „zabední“, začne vidieť zlo všade naokolo (často aj tam, kde nie je) a izoluje sa, pretože nevie odpovedať na otázky, ktoré jej svet kladie. Myslí si, že nevie odpovedať dostatočnými argumentmi na rozhodnutia, ktoré robí. Zo strachu sa uzatvára do seba samej.

Strach je ale vždy veľmi zlým radcom. Z neho môže vzbĺknúť agresia, intolerancia, fanatizmus (tak ako sa to v histórii aj niekedy stalo), prestane sa komunikovať vlastné presvedčenie, ale pokúša sa svoje presvedčenie nanútiť. Ak pomyslíme na dejiny Cirkvi, môžeme nájsť jej strach pred vedou – keď sa zabarikádovala pred racionalizmom, objavmi Galilea, evolučnými teóriami, alebo mala strach pred demokraciou či slobodou svedomia. Možno svojho času mala strach aj pred biblickými štúdiami, pred novými interpretáciami Písma, ktoré boli podmienené archeologickými objavmi. Musel prísť Druhý Vatikánsky koncil, aby odsúdil tieto zbytočné strachy. Ale pravda je tá, že ešte aj dnes stále predsa len podliehame strachu. Musíme sa konfrontovať so spoločnosťou, ktorá je stále menej ochotná prijať náročné výzvy evanjelia. V móde je totiž pohodlnosť: „Nech nie sú žiadne nároky a obete...“ . Všetci uprednostňujeme robiť ľahšie voľby. Napr. sa začne žiť spolu a trvá to dovtedy, kým sa to tak obom páči – nemyslí sa na to, ako vytvoriť stabilnú rodinu, namáhať sa rozmýšľať, ako vytvoriť verné spoločenstvo lásky dvoch ľudí, ktorí by prijali záväzok nepodmienečnej lásky. Preferuje sa štýl života, ktorý by sme mohli nazvať konzumný: „Vyberiem si potešenia, s ktorých sa môžem teraz hneď potešiť – to je moja ‚dobrá zvesť‘.“ „Dobro je to, čo sa mi páči.“ Hľa, pred takto zmýšľajúcou spoločnosťou sú učeníci skutočne pokúšaní zabarikádovať sa, zostať vzdialení zo strachu pred konfrontáciou a vzdať sa toho, čo Ježiš požadoval: Aby boli soľou zeme, svetlom sveta. Teda pýtajme sa: „Ako to, že apoštoli na Veľkú noc večer mali strach?“ Dôvod je ten, že ešte sa nestretli so vzkrieseným Ježišom a rovnako aj všetky naše obavy a strachy majú vždy ten istý dôvod. Chýba nám svetlo Vzkrieseného, ktoré osvetľuje každý okamih nášho života. Viem, že aj medzi nami sú početnejší skôr obdivovatelia Ježiša z Nazareta – jeho morálnych návrhov, ako tí, ktorí ho skutočne stretli a videli ako Vzkrieseného.

Čo sa stane? Ježiš príde medzi nich a postaví sa doprostred. Dôležité sú slovesá, ktoré si všimneme. Ján nehovorí, že sa učeníkom zjaví: dá sa im vidieť a potom zmizne. Nie. Je to Jeho prítomnosť, ktorá zostáva stále medzi učeníkmi. Je to udalosť, ktorá všetko mení: prítomnosť Vzkrieseného medzi nimi, ale aj v Cirkvi dnes: ak si uvedomíme, že Kristus vzkriesený je stále prítomný, je to posun. Ján použije sloveso, ktorým chce poukázať na skúsenosť stretnutia so Vzkrieseným: „videli“,

alebo skôr „ukázal sa“. Použité je grécke sloveso „rao“. Minulú nedeľu sme rozlíšili tri rôzne slovesá „vidieť“, ktoré žiaľ v taliančine (aj slovenčine pozn. prekladateľa) nemáme ako preložiť. Gréci majú: 1) „bleppo“ – vidieť niečo pohľadom hmotným, zmyslovým, niečo overiteľné; 2) „theoreo“ – ten, kto vidí viac, začína aj reflektovať a zamýšľať sa nad zmyslom, ktorý nie je hneď viditeľný; 3) „orao“ – Ján ho použije, aby opísal skúsenosť dvoch apoštolov, keď hovorí, že videli to, čo materiálnymi očami už nemôže byť overené. Vidia neviditeľné. Je to pohľad viery, pohľad lásky – iba ten, kto pozerá „orao“, môže vidieť skutočnú realitu v plnosti, lebo hmotné oči plnú realitu nikdy nemôžu vidieť. Evanjelista hovorí, že na Veľkú Noc si učeníci uvedomili nový spôsob prítomnosti Ježiša medzi nimi a to spôsobom, ktorý je aktuálny aj dnes. Ak si to neuvedomíme, tak sa hneď vynoria všetky tie strachy, ktoré sme naznačili prv. Počúvajte, čo zažili apoštoli, ktorí boli pospolu, avšak skôr z dôvodu strachu než z dôvodu viery v Krista:

Povedal im: „Pokoj vám!“ Ako to povedal, ukázal im ruky a bok. Učeníci sa zaradovali, keď videli Pána. A znova im povedal: „Pokoj vám! Ako mňa poslal Otec, aj ja posielam vás.“ Keď to povedal, dýchol na nich a hovoril im: „Prijmite Ducha Svätého. Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené, komu ich zadržíte, budú zadržané.“

Keď sa Ježiš zjavuje apoštolom hovorí: „Pokoj vám“ a potom ukazuje svoje ruky a bok. Nejedná sa o gesto obhajoby, ktorým by Ježiš chcel dokázať fyzickú realitu svojho vzkrieseného tela. Vzkriesenie nie je návrat späť do pôvodnej telesnosti, ale je to výstup do sveta Boha. Prečo ukazuje ruky a bok? Človek sa predsa nerozpoznáva podľa rúk a boku, ale podľa tváre. Ježiš však zjavuje svoju identitu tak, že ukazuje ruky a bok. Ak je to tak, mali by sme si teda dať záležať na rozjímaní Kristových rúk, pretože sú zjavením. V Starom Zákone sa veľa hovorí o Božích rukách. Navyše vidíme, že zjavovanie Božích rúk a aj Božej Tváre je postupné a plné zjavenie Božích rúk nachádzame až v Ježišovi z Nazareta.

Čo znamenajú ruky? Ruky znamenajú činnosť, diela, ktoré niekto koná. A my môžeme spoznať identitu človeka tak, že pozorujeme skutky, ktoré koná svojimi rukami. V Starom Zákone je často spomínaný pozitívny rozmer diel, ktoré Boh tvorí svojimi rukami, ale sú aj momenty, v ktorých Boh trestá. Napr. Boh vystrie svoju pravicu a prichádzajú na Egypt rany atď... Tu však vidíme plné zjavenie Božích rúk: v rukách Ježiša Nazaretského. Ježiš počas života viackrát uzdravuje svojimi rukami (uzdraví malomocného tak, že vystrie ruku; zoberie deti do svojich rúk; rukami umýva nohy apoštolom). Tieto ruky „zhotovili“ ponuku Nového sveta – sveta služby, daru lásky. Ale tieto ruky boli zablokované, priklinované tými, ktorí chcú naďalej konať staré skutky tmy: rukami, ktoré ničia, vedú vojny, robia násilie, ruky, ktoré nič nedarujú, ale berú a egoisticky sa obohacujú. Hľa, starý svet chcel zastaviť nový svet - ktorý prichádzal skrze službu a lásku - priklinovaním týchto rúk na kríž. Ježiš predstavuje tieto ruky ako svoju identitu.

Taktiež predstavuje svoj bok, z ktorého predtým vyšla krv a voda. Krv znamená v semitskej kultúre život a voda je *nový* život. Ruky a bok sú teda akýmsi „občianskym preukazom“ Božieho syna. A nielen Ježiša, ale musia byť „občianskym preukazom“ každého Božieho dieťaťa. Keď učeníci videli túto identitu, radovali sa, pretože videli Pána. Táto radosť sa rodí z harmónie s vlastnou identitou človeka, ktorá je pôvodne stvorená na Boží obraz. Smútok sa rodí z myšlienky, že dar nového života, ktorý sme videli, ako ho s námahou ohlasuje a sprítomňuje počas života Ježiš, bol zastavený Jeho smrťou. Z toho plynie veľké sklamanie. Radosť sa rodí z objavu, že láska, ktorú sme s Ním zažívali, nebude nikdy zničená, lebo každé dielo lásky zostane navždy.

Vzkriesený hovorí: „Ako mňa poslal Otec, aj ja posielam vás“. Videli sme apoštolov, ktorí zo strachu zostali za zatvorenými dverami. Teraz Vzkriesený z nich sníma tento strach a posielal ich do sveta. A s akou správou ich posielal? Posielal ich, aby zjavili svetu iný typ rúk. Rúk, ktoré sa namáhajú pre

život a nie pre smrť, rúk, ktoré sa neangažujú vo vykonávaní násilia, ale ktoré budujú svet pokoja. Cirkev existuje preto, aby sa stali prítomnými a zjavenými Ruky Pána, aby sa realizovali Jeho diela, ktoré by naplnili Jeho plán so svetom od počiatku. Teda ak svet bude vidieť naše skutky, bude vidieť diela rúk Ježiša. Druhá vec, jeho ruky sa hýbu, lebo sú pohnuté láskou, a to preto, aby odovzdali Ducha lásky, ktorého Vzkriesený Pán odovzdal spoločenstvu apoštolov. Sloveso, ktoré je tu použité je: „dýchol“ na nich. Je to sloveso, ktoré sa v Písme používa len veľmi zriedkavo. V Starom Zákone je použité iba dva krát: 1) keď Boh stvoril človeka, vdýchol do neho dych života 2) v knihe proroka Ezechiela 37, 5, keď prorok hovorí o kostiach, do ktorých Pán vloží ducha a oni ožijú. V Novom Zákone sa sloveso „vdýchnuť“ objavuje iba jediný krát a to práve tu.

Aký je zmysel tohto vdýchnutia Ducha od Vzkrieseného? Je to nový človek, ktorý je stvorený darom Ducha svätého – stávame sa Božími deťmi. A Ježiš pokračuje: *„Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené a komu zadržíte, budú zadržané.“* Tridentský koncil definuje, že týmito slovami Ježiš ustanovil sviatosť zmierenia. Sviatosť zmierenia je vzácny dar, ktorý sme dostali od vzkrieseného, aby sa obnovil život, ak bol ohrozený hriechom. Ale slová Ježiša majú hlbší a širší význam. Sloveso, ktoré je v gréčtine použité v rámci nášho prekladu „Odpustiť hriechy“ však naznačuje inú činnosť: skôr je to „odnieť“; „nechať zmiznúť“ nespravodlivý svet, v ktorom sa používajú ruky na to, aby sa robilo druhému človeku zle - to je svet hriechu. Apoštoli dostali Ducha Svätého a majú odnieť preč starý svet. Ježiš dáva obrovskú zodpovednosť svojej novej komunite. Ak hriech nebude odnesený preč, zodpovednosť bude na učeníkoch, pretože sa nenechali viesť Duchom Svätým, ktorého im daroval Vzkriesený Ježiš na Veľkú noc.

Tomáš, jeden z Dvanástich, nazývaný Didymus, nebol s nimi, keď prišiel Ježiš. Ostatní učeníci mu hovorili: „Videli sme Pána.“ Ale on im povedal: „Ak neuvidím na jeho rukách stopy po klincoch a nevložíim svoj prst do rán po klincoch a nevložíim svoju ruku do jeho boku, neverím.“

V evanjeliu svätého Jána sú učeníci skutočne ľudskí: Peter, Ján, Ondrej, Nikodém... Zároveň sa stávajú aj symbolmi odlišného spôsobu, ako si každý z nich vytvára svoj vzťah s Majstrom. Teraz sa pozrime na Tomáša. Tomáš symbolizuje tých z nás, ktorí majú ťažkosť prijať realitu Vzkrieseného. Hľadá racionálne a overiteľné dôkazy vzkriesenia Ježiša. Všetci evanjelisti spomínajú, že každý jeden z apoštolov mal ťažkosti prijať realitu vzkriesenia Ježiša – jednoducho apoštoli mali pochybnosti. Evanjelistu Marek spomína, že Ježiš im vyčíta neveru a tvrdosť srdca. Lukáš spomína, ako Ježiš napomína apoštolov slovami: *„Prečo ste znepokojení, prečo vznikajú pochybnosti vo Vašom srdci?“* Matúš v poslednej kapitole svojho evanjelia spomína, že poniektorí ešte stále pochybovali. Teda nielen Tomáš mal ťažkosti, ale všetci mali pochybnosti a otázky. Keď Ján píše svoje evanjelium, Tomáš už bol dávno mŕtvy. Prečo teda takéto vykreslenie postavy Tomáša? Tomáš sa stáva symbolom všetkých tých ťažkostí, ktoré zakusovali apoštoli a ktoré skusujeme aj my. Mali ťažkosť uveriť. Možno sa aj my pýtame: *„Aké sú to argumenty, ktoré nám môžu pomôcť uveriť? Ako sa dá vidieť Vzkrieseného? Je aj dnes ešte možná tá istá skúsenosť?“* To sú otázky, ktoré si dávame a Ján si vyberie osobu Tomáša, aby nám pomohol.

Tomáš má aj svoje prímene: *„Didymus“* – čo znamená „dvojička“. Je to už tretí krát, ako ho evanjelista nazýva menom a týmto príméním. Môžeme to chápať ako „moja“ dvojička, t.j. dvojička Ježišových učeníkov. Teda, ak chceme pochopiť naše ťažkosti, akceptovať Vzkriesenie, prijmime aspoň to, že sme Tomášovými dvojičkami. Podobáme sa mu. Hneď chcem ale doplniť: Je pravda, že Tomáš sa vzdialil od spoločenstva ostatných apoštolov, avšak nie je jeho „dvojička“ ten, kto odchádza zo spoločenstva Cirkvi, pretože nimi pohŕda a cíti sa viac... iba on je tým skutočným učeníkom a ostatní sú zablokovaní... Nie! Možno je znechutený z toho, čo vnímal v spoločenstve, ale udržal si s ostatnými vzťah. O osem dní neskôr ho práve preto opäť nachádzame prítomného v spoločenstve apoštolov. Je dvojička s tými, ktorí trpia v dôsledku svojej bolestnej skúsenosti

s ľudskou stránkou Cirkvi a na chvíľu sa možno stratí z tohto spoločenstva, pretože možno nechápe, čo sa to deje. Je dvojičkou toho, kto veril v Nový svet, kto sa oduševnil a vložil svoje nádeje a silu do tejto voľby, aby sa tak Kristova zvesť stala súčasťou nášho sveta. Môžeme tu nájsť katechétovej, či kňazov, ktorí sa 20 rokov namáhajú v ohlasovaní Krista, venovali tomu všetok svoj čas a energiu, a v istom okamihu pocítia sklamanie a frustráciu. Je to okamih ťažkosti, ale potom sa vracajú, pretože vedia, že tam, v spoločenstve, je prítomný niekto, koho ešte stále úplne nespoznali. Učeníci (desiati), už videli Vzkrieseného a hovorili o tom Tomášovi. Sloveso, ktoré je použité nehovorí o tom, že mu to „povedali“, ale že o tom „hovorili“ – teda, že mu o Vzkriesenom neustále hovorili ... o tom, čo oni sami videli a pritom hľadali spôsob, ako aj Tomáša o tom presvedčiť. Rozprávali mu svoju skúsenosť. Tomáš bol bezradný a v tom opäť môže byť našou dvojičkou, pretože aj my chceme dôkazy na báze osobnej skúsenosti so Vzkrieseným, nie na báze rozprávania iných – hoci aj svedkov. Dať presne túto skúsenosť Tomášovi nemôžu dať ani samotní apoštoli. Hľa, stretnutie s Bohom sa často môže odohrať aj v tichu osobnej modlitby, ale skôr vidíme, že Vzkriesený sa stáva viditeľný len v spoločenstve učeníkov, ktorí sa stretávajú vždy v deň Vzkriesenia, aby vytrvali v spoločných modlitbách.

O osem dní boli jeho učeníci zasa vnútri a Tomáš bol s nimi. Prišiel Ježiš, hoci dvere boli zatvorené, stal si doprostred a povedal: „Pokoj vám!“ Potom povedal Tomášovi: „Vlož sem prst a pozri moje ruky! Vystri ruku a vlož ju do môjho boku! A nebuď neveriaci, ale veriaci!“ Tomáš mu odpovedal: „Pán môj a Boh môj!“ Ježiš mu povedal: „Uveril si, pretože si ma videl. Blahoslavení tí, čo nevideli, a uverili.“ Ježiš urobil pred očami svojich učeníkov ešte mnoho iných znamení, ktoré nie sú zapísané v tejto knihe. Ale toto je napísané, aby ste verili, že Ježiš je Mesias, Boží Syn, a aby ste vierou mali život v jeho mene.

O osem dní bol s učeníkmi aj Tomáš. To znamená, že bol opäť „Deň Pána“ (nedeľa). Ježiš prišiel doprostred učeníkov a predstavuje sa opäť tým istým pozdravom „Pokoj Vám“. Tento pozdrav opakuje aj kňaz, ktorý predsedá eucharistickému spoločenstvu. Je to pozdrav Vzkrieseného voči učeníkom. Nič im nevyčíta. Potom sa obráti k Tomášovi a hovorí: „Vlož sem prst, pozri moje ruky, vystri ruku a vlož do môjho boku.“ Taktiež to nie je výčitka. Ježiš tu iba naplní túžbu, ktorú mal Tomáš - vidieť jeho ruky a bok. Je to pozvanie adresované Tomášovi: Mať svoj zrak stále upretý na tieto ruky a bok. Je to to isté pozvanie, ktoré je adresované aj nám v Deň Pána – kontemplovať Jeho ruky a bok, pretože ak budeme mať stále na mysli, čo pre nás urobili tieto ruky, tak potom, keď opustíme kostol, počas týždňa, budeme mať na mysli aj úlohu, ktorú nám Vzkriesený dal: Ukázať celému svetu Jeho ruky prostredníctvom diel našich rúk.

„Ja som sa stal chlebom života. Celý som sa daroval ako pokrm života.“ V Deň Pána sme povolaní zakúsiť to, čo chcel vidieť a zakúsiť Tomáš. Pozerať sa na Jeho ruky a rozjímať nad Jeho bokom. Ak neudržíme svoj pohľad na týchto rukách a boku, tak vo svete nebudeme schopní zreprodukovať prítomnosť Krista.

Tomáš následne vyznáva svoju vieru. Je to najkrajšie vyznanie, aké poznáme: „Pán môj a Boh môj!“ Musíme si uvedomiť, že sa nachádzame v dobe, keď vtedajšiemu svetu vládol Domicián. On chcel byť počas svojho života oslavovaný ako Boh, a preto aj jeho príkazy boli po celej Rímskej ríši oznamované takto: „Domicián, náš Pán a náš Boh prikazuje, že...“ . Tomáš hovorí, že učeník Krista nemá ako svoj orientačný bod vládcu Rímskej ríše. Tomáš nám predstavuje tie ruky, ktoré budujú výlučne svet lásky a ten bok, ktorý predstavuje výlučne darovanie celého svojho života.

Autor: Fernando Armellini <https://www.youtube.com/watch?v=DU51CC3BF34>

Preklad: ThLic. Marek Iskra. Archív: <http://rodinabb.sk/liturgia-rodiny/>